

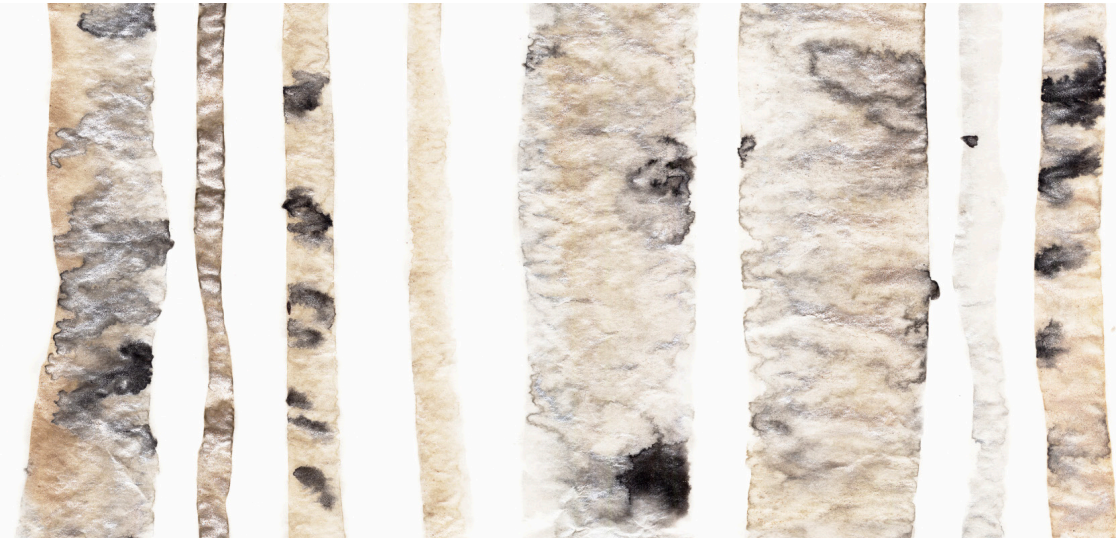

Livets träd - trädets liv

*En utställning i gränstrakten
mellan kunskap och konst*

2 oktober-2 december 2019

SLU-biblioteket i Uppsala

Välkommen till en utställning utöver det vanliga!

En kunskaps- och inspirationsutställning i gränstrakten mellan kunskap och konst och mellan natur och kultur, med träden i centrum. Vad händer när man sammanför entomologens kunskap, illustratörens blick och konstnärers kreativitet?

Det hela började med en fråga för några år sedan, om boken *Björk – svart på vitt om myllrande mångfald*, som CBM publicerat, kunde vara med i en utställning med textilier. Det var Studio Bjarka som skulle ställa ut sin första kollektion med tyger inspirerade av björken. När sedan boken *Tall – en tallrik biologisk mångfald* publicerades hade Studio Bjarka, på sitt håll, skapat sin nästa kollektion med inspiration från tallen. Så föddes idén att göra någonting gemensamt med fokus på kunskap, inspiration och konst utgående från biologisk mångfald och träd.

Resultatet blev en utställning bestående av tyger från Studio Bjarka och Martin Holmers akvareller ur trädböckerna. Utställningen har varit i Naturum Nationalparkernas hus i Tyresta 2018 och i hälsingegården Ol-Anders i Alfa under sommaren 2019. Nu medverkar även konstnären Elisabeth Henriksson med röntgade träd.

På omslaget syns en illustration av Martin Holmer ur boken *Björk – svart på vitt om myllrande mångfald*, samt mönstret "Crystal trunks" formgivet av Studio Bjarka.

SLU-biblioteket

SLU-biblioteket är Sveriges längsta universitetsbibliotek med verksamhet spridd på campus från norr till söder. Verksamhetens fokus är vetenskaplig kommunikation och stöd till forskning och utbildning i samverkan med SLU. I biblioteksrummet finns plats för studier, upplevelser och möten mellan människor.

Här i Uppsala förvaras också veterinär- och lantbrukshögskolornas historiska rariteter från 1500-talet till början av 1800-talet i den tysta läsesalen. Den konstintresserade rekommenderas att titta upp i taket, där Ronny Reyman gjort målningar med inspiration från samlingen.

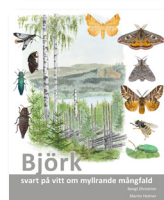
Centrum för biologisk mångfald

Varför ger Centrum för biologisk mångfald vid SLU (CBM) ut böcker med akvareller av och berättelser om olika organismer som är knutna till enskilda trädslag?

Ordet biologisk mångfald (eller biodiversitet) är abstrakt och behöver därför konkretiseras för att bli begripligt. Vi hoppas att en bok om artrikedomen kopplad till ett visst trädslag ska väcka ett intresse för hela den mångfald som lever runt omkring oss. En del arter är väldigt vanliga och andra mer sällsynta. Att väcka intresse för naturen och den biologiska mångfalden är en av CBM:s uppgifter. Människans bruk av landskapet och dess resurser påverkar livsmiljöerna för många av de organismer som lever mitt ibland oss. Genom att exempelvis låta träd av olika slag och olika åldrar vara kvar i landskapet skapas livsmiljöer för en mängd andra organismer.

Böckerna *Sälg*, *Asp*, *Björk*, *Tall* och snart *Gran* är skrivna av skogsentomologen ("insektsvetaren") Bengt Ehnström och illustrerade av naturmålaren Martin Holmer, och är ett samarbete mellan CBM, Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden WWF. I november kommer boken om granen.

Böckerna säljs i bokhandeln eller på SLU-biblioteket i Uppsala.

Bibliotekets mål är att bidra till att göra SLU till ett universitet i världsklass inom livs- och miljövetenskaper, och att universitetets resultat ska spridas och bli till nytta i samhället.

Under hösten 2019 är SLU-biblioteket i Uppsala värd för utställningen.

Utställningen *Livets träd – trädets liv* är ett initiativ från Centrum för biologisk mångfald, i samarbete med SLU-biblioteket i Uppsala, Studio Bjarka, Martin Holmer och Elisabeth Henriksson.

Studio Bjarka

Foto: Helén De Mevius

Foto: Clas Hedenberg

Studio Bjarka består av Ulla Hedenberg Wikström, boende i Skärkäll i Bohuslän och Dominique Charrié, fransyska som sedan länge är bosatt i Belgien.

Att arbeta med björken är för mig att arbeta med mina nordiska rötter, berättar Ulla, som kommer från Piteå men som nu bor i Västsverige. Det har kommit att handla om att lära mig om mitt eget geografiska ursprung, och om min kultur. Det har också varit ett sätt att lära hur träden fungerar. Björken har varit människans följeslagare in i nybyggarland, är ofta först ut på mark som har öppnats upp. Den är otroligt beroende av ljuset, men är också generös och bejakar andra livsformer bredvid.

Olika träd står för olika kvaliteter kulturellt. En björk är seg, och kan böja sig för snötyngd och sen resa sig igen. Tallen är ett annat pionjärträd. Den representerar en helt annan slags urkraft. Det blev yin och yang för oss!

Arbetet har blivit en resa inåt. Och en inspiration att lära sig mer, om biologin, kultur, mytologi och om sitt eget ursprung. Men även om hur naturen är designad för återskapande. Den helande och kreativa kraft som naturen står för.

Det finns information i mönster

Ulla och Dominique har båda en bakgrund inom konst och design. De träffades 1994 när de båda var verksamma inom industrin. Redan då uppstod idén om att arbeta tillsammans med ett specialtema rörande olika träd och de började då tänka på björken. Men det var inte förrän långt senare då båda var "sina egna" som temat blev förverkligat i egen regi på den gemensamma plattformen Studio Bjarka.

Med bakgrund som mönsterformgivare har Ulla och Dominique en stor kunskap om hur mönster samarbetar med tyg. De har arbetat både fotografiskt och med handgjorda original, och bearbetat dessa till mönster i datorn. Trycktekniken gör det möjligt att jobba med storskaliga processer i små serier. På så sätt så produceras bara det som verkligen ska användas. De har valt att jobba med linne, därför att det odlas på våra nordliga breddgrader och är ett mera miljövänligt alternativ till bomull. Linnetyget är c:a 140 cm brett och passar till ren utsmyckning, gardiner, draperier, kuddar och kläder m.m.

Konst är både sinnlighet och logik

Arbetet med Studio Bjarka har gett djupare rötter, på alla olika nivåer, fysiskt, mentalt och andligt, berättar Ulla. Konsten har med känslan att göra. Man gör det genom sinnena. Men sen processar man intellektuellt: både sinnlighet och logik måste finnas närvarande. Vi kan bidra genom att väcka ett intresse för skönhet, vänlighet och förvaltning.

Konst och vetenskap tillsammans skulle kunna vara en väg att skapa balans mellan att bruka och förvalta.

Studio Bjarka är en plattform under ständig utveckling och vi är öppna för att samskapa med andra på olika sätt som denna utställning visar exempel på. Vi planerar också framöver att uttrycka oss med trä som material i både konst och bruksprodukter.

Tygerna från Studio Bjarka säljs via Almedalsmagasinet i Göteborg. Genom webbsidan kan man också beställa: www.studiobjarka.com/.

Martin Holmer, illustratör

Foto: Nina Bergström

Martin Holmer är illustratör med fokus på arter och naturmiljöer. Han är utbildad till civiljägmästare och fick genom det en bra biologisk grund som varit till stor nytta för honom i yrkeslivet. Sedan 1980 har han varit illustratör med naturen i fokus. Intresset för naturvård har funnits hos honom långt innan begreppet biologisk mångfald blev vanligt. Med sina illustrationer får han en fantastisk möjlighet att visa på olika arters liv och villkor, och hur deras liv hänger samman. Ofta är han ute i skog och mark och studerar det han ska illustrera, i kombination med att rita av exemplar av dem som han har framför sig i samlingar. Det är viktigt för att illustrationerna ska bli så naturtrogna som möjligt.

Synliggör viktig kunskap

Det är roligt att använda mig av de kunskaper jag har när jag illustrerar, berättar han. Uppdraget är att göra naturtrogna bilder utan att gräva ner sig i detaljer. Det karaktäristiska för varje djur är det viktiga att få fram. Det kräver mycket research, men där har Martin nytta av kunskap och erfarenhet han samlat på sig under ett långt yrkesliv. Någon gång har han räknat att han har mer än tiotusen illustrationer i sitt arkiv.

Många av insekterna som presenteras i trädböckerna är sällsynta och svåra att få syn på, och det skulle kanske ta ett decennium av intensivt letande att få syn på merparten i dem för en naturintresserad person. Men i böckerna kan man nu få en samlad bild av alla dessa små varelser som tillsammans utgör en lika viktig som fascinerande värld. Det är oerhört viktigt att tillgängliggöra kunskap på det här sättet, tycker Martin. Sammanfattar man inte kunskap är risken stor att den försvinner.

Vackra och viktiga träd

För den senaste i raden av trädböcker – *Tall – En tallrik biologisk mångfald* – tog det honom ungefär ett år att skapa alla illustrationer. Själv känner han en stor närhet till tallen. Det är ett långlivat träd, med vackra nyanser. Barken, färgerna; de gröngrå skiftningarna. Den är personlig och kan få mycket karaktär med åren. I en tallskog är det ofta ljusa luftiga miljöer.

Vilken bok var roligast att göra av de (hittills) fyra trädböckerna? Den första i raden trädböcker, *Sälg – Livets viktigaste frukost*, menar Martin. Sälgen var ett träd han hade tänkt mycket på – hur viktigt trädet är för en rad insekter, och vilket komplext ekosystem en sälg i sig utgör. Men också för att det ofta är styvmoderligt behandlat i dagens jordbrukslandskap. Genom boken kan Martin vara med och tillgängliggöra mycket intressant information, något som han tycker är roligt att få göra.

Foto: Anette Andrén Holmer

Elisabeth Henriksson

Elisabeth Henriksson arbetar främst med konstnärliga gestaltningar i offentlig miljö. Hon är uppvuxen i Luleå och utbildad på Konstfack, Keramik- och glas, 1999–2004. Mellan 2012 och 2017 arbetade hon med ett offentligt gestaltungsarbete, *Materia medica*, på Bild- och interventionscentrum på Sahlgrenska sjukhuset. Arbetet bestod av att röntga medicinalväxter och sedan laminera dem i glas. Bilderna återfinns idag i ljusgård och behandlingsrum.

Idén till gestaltningen föddes av att hon ville använda sig av en teknik som fanns på sjukhuset, och att hon ville synliggöra läkekonstens historia. Hon berättar: "För inte alltför länge sedan var växterna vår medicin och läkaren även botaniker. Jag har använt mig av växter som genom tiderna använts medicinskt, inom skolmedicinen, folktron eller signaturläran. Opievallmo, fingerborgsblomma, pil och johannesört är några av dem."

Dessa har röntgats på Sahlgrenska sjukhuset, avdelningen för mammografi, och växterna har Elisabeth själv samlat in eller fått från Botaniska trädgården i Göteborg.

I denna utställning visar hon naturligtvis de röntgade träden: asp, björk, gran, sälg och tall.

